

Barthes'iga Itaalias

ehk E. Gilberti romaani „Söö, palveta, armasta“¹ esimese peatüki lühianalüüs

Roland Barthes'i huvitas 70date-80datel aastatel² eriti lugemise praktika, see, kuidas tekstid „toimivad“ ehk siis, kuidas neid lugeja vastu võtab – lugejal on kirjanikuga võrdne staatus, kuna tema kujundab loetavat teksti sama võrra. Barthes'i nägemuses on tekstidesse koodidena sisse kirjutatud nende toimeviis, koodide funktsioon on (võimalikult alateadlikult*) lugejale mingisugust informatsiooni pakkuda, mille „õigel“ omandamisel tekst mõjub ligilähedaselt sellele, kuidas kirjanik soovis. Barthes'i tekstianalüüsi meetodi järgi on olemas 5 põhigruppi koodi³:

- ❖ **empiiriline/prohereetiline/tegevuse kood** (kood, mis tagab teksti järjepidevuse lugeja jaoks – tekib lugu, mille erinevaid sündmusi võetakse loogiliste seoste jadana, tänu inimeste võimele ennatlikult mõelda)
- ❖ **hermeneutiline kood** (saladuse kood, mõistatus või küsimärk lugeja jaoks, mis käivitab tõetsingu – nt detektiivromaanides hermeneutilise koodi vastusega viivitatakse kuni romaani lõpuni)
- ❖ **kultuuriline, teadmise, referentsiaalne (ka teaduslik, kronoloogiline, retooriline) kood** (referents neile teadmistele, mis kehtivad kultuuri või ajajärgu vm kohta, mis toetavad antud teksti, mille ”*default*”^{**} teadmine aitab teksti mõistmisele kaasa, kuid mille mitteteadmine võib tekitada segadust)
- ❖ **seemiline kood** (kood, mis viitab teksti väikseimale sisulisele ühikule – psühholoogilised, karakteristikud, õhkkonnale viitavad koodid, milles viidatakse tegevuse kirjelduse läbi mingitele omadustele, mis pakuvad lugejale (alateadlikult) järelduste tegemiseks võimalusi)
- ❖ **sümboolne kood** (tekstilõigus, milles sümboolne kood võiks esineda, sisaldub mingisugune sümbol, mitmetähenduslikkus – kus on võimalik esitatud teksti vaadelda kui viidet millelegi muule tähenduslikule)

* kuna lugeja aru saamine teda mõjutatavatest teguritest kaotab ära selle tõelise efekti

** *default* teadmine – (*default* – ing. k. vaikimisi) hea väljend alateadlike teadmiste kohta (nt see, mis on mingis kultuuris juurutatud teadmine, mille peale selle kultuuri liige enam ei mõtlegi), allikas: Krista Vogelberg

Barthes lähtub strukturalistlikust vaatest, et tekstidel on oma sisemine korrastus, kuid uuenduslikult väidab, et need struktuurid on avatud ja pidevalt muutuvad. Seega on loomulik, et ta ka tunnistab koodide põimumist, ning ei arva, et ühte koodi peaks teisele tingimata eelistama. Barthesi arusaam, et tekst on pluraalne ja avatud, kaotab võimaluse, et analüüsija teeks oma lähenemisega õigeid või valesid valikuid – teksti tähenduspaljususe tõttu võivad kahel sama teksti analüüsijal olla hoopis erinevad koodijaotused. Selle teadmisega hakkangi antud essees analüüsima – arvestades, et see on vaid minu tõlgendus, meenutab see veidi Clifford Geertzi mõistes tihedat kirjeldust⁴, kuivõrd võiks olla kirjandustekst kui analüüsiv sündmus, mille iga osa on võetud tihedalt luubi alla kui märk millestki.

Olenemata sellest, et analüüs ei ole väga teaduslik, on selle eesmärk harjutada teksti „nägema“ Barthes'i meetodi läbi, proovida jaotada Elizabeth Gilberti „Söö, Palveta, Armasta“ romaani (autori alajaotuse järgi)⁵ esimese raamatu „Itaalia“ esimene lugu Barthes'i koodide järgi. Esmalt jaotasin teksti tähenduslikeks üksusteks need nummerdades, ning siis analüüsisin, mis võiksid nendes peituvad võimalikud koodivariandid olla. Püüdes mitte üle astuda Barthes'i soovituselt ühte koodi teisele eelistada, säilitan enamasti mitmekoodilise vaate. Pluraalsuse vaatevinklist on ainus õigus mingeid valikuid teha, kui meil on olemas põhjendus, seega pean väga oluliseks, et valikuid ei tehta lihtsalt suvaliselt, vaid selleks peab olema ka põhjus, mille katsun iga koodivaliku puhul eksplitseerida.

Esmalt tuleks tähelepanu pöörata kindlasti sellele, et minu analüüsiv teos on tõlge, mis kahtlemata muudab analüüsiobjekti ja –tulemust. Kui soovitaks leida need koodid, mille just Gilbert on oma teosesse põiminud, oleks see analüüs hetkel võimatu, kuid antud essees lepin tõsiasjaga, et minu objektiks on Elizabeth Gilberti ja tõlkija Anne Kahki sümbioostekst just sellisena, nagu ta on minuni jõudnud.

Barthes'i jaoks olid tähelepanuväärsed pealkirjad ja pärisnimed, kuna tihti peitub neis sotsioetniline või sümboolne kood (alljärgnevad ainult inimese nimed, mis sisalduvad uuritavas peatükis):

1. „*Söö, palveta, armasta*“ – empiiriline/tegevuse kood, mis viitab sellele, mida peab tegelane romaanis oluliseks, kogemuslikult mida ta kõige rohkem teeb. Kui pealkirja seostada hermeneutilise koodiga, (nagu enamik pealkirju) paneks pealkiri meid mõtlema,

miks ta just selline on – siis vastus tuleks kas raamatu jooksul või me teeksime oma järelduse juba viitelisest alapealkirjast „*Ühe naise püüdlemine kõige poole Itaalias, Indias ja Indoneesias*“, milles kolme riigi nimed võiksid meid viia mõttele vastavusest – Itaalias toimuv on seotud söömise, Indias (mida kultuurikoodina võetakse tihti usuga seonduvalt) seotud palvetamisega, ning Indoneesia armastamisega.

2. „*Itaalia*“ („*ehk „räägi samamoodi, nagu sa sööd“ ehk 36 lugu naudinguga jahtimisest*“) – riiginime võib võtta prohereetilise koodina, kuna see ja kõik järgnev on lugejale loogilisena seostatav – lugeja järeldab, et peatüki tegevustik toimub Itaalias. Lisaks on see hermeneutilise koodi lahendus, tõestades pealkirja „*Söö, palveta, armasta*“ söömise seost Itaaliaga. Sümbolse koodina võiks seda alapealkirja võtta niivõrd kui võrd lugeja jaoks Itaalia sümboliseeris talle ka varem söömise ja naudingutega.
3. *Giovanni, Dario* – need nimed pole ilmselt etümoloogilise tähenduse poolest muul põhjusel olulised,⁵ kui et need viitavad kultuurikoodile – me teame neid nimesid kui tüüpilisi Itaalia mehenimesid
4. *Sofie* – ka see pole iseenesest etümoloogiliselt väga tähelepanuväärne nimi, isegi veel vähem kui eelnevad, sest see on pigem algupäralt saksa, taani, hollandi ja tšehhi tüüpiline nimi, kuid kultuurilise koodina võib seda siiski võtta, kuna tunnetame seda rootsipärasena.
5. *Liz* – see nimevorm on tähelepanuväärne, kuna ainsana neist selles peatükis esinevatest nimedest on see lühivorm (Elizabethist) – kui seda tähendust kuidagi koodide alla annab liigitada, siis ehk empiirilise koodi alla – me teame, et raamatu autor kannab eesnime Elizabeth, seega võime teha loogilise järelduse, et see raamat võib olla autobiograafiline. Lisaks on *Liz* kultuurikood – kuna see nõuab teadmisi hüüdnimede traditsioonist, ning sellest, kellel on „õigus“ teist inimest hüüdnimega kutsuda – enamasti peab see olema siis lähedane inimene, ning ka selles romaanis kasutatud – sisekõnes endale viidates. Sotsio-kultuuriliselt viitab Elizabeth inglisekeelse maa algupärasele, kultuurikoodina kui tüüpiline inglise nimi.

Elizabeth Gilbert „*Söö, palveta, armasta*“, esimene raamat „*Itaalia*“, esimene peatükk (lk 13-16):

1. *Ma tahaksin, et Giovanni mind suudleks.* – seemiline kood (seda võiks ka tegevuse koodiks nimetada – keegi tahab midagi, samuti võib lugeja midagi

mõelda antud (naise – see ei tule veel iseenesest kohe tekstist välja) iseloomu kohta – nt ta on liiga arg selleks, et meest ise suudelda), kultuurikood (võib tõstatada kultuurilise küsimuse – kas naised ei peaks/tohiks meest ise suudelda?), hermeneutiline (tekib salapära õhkkond, kuna meid n.ö. tundmatus kohas vette visatud, me ei tea näiteks isegi seda, miks teda selline soov valdab? – vastus sellele küsimusele saabub peatüki edasisel lugemisel). Sümbolne kood koos kultuurilise koodiga (võime naisterahva sellise „jumalavallatu“ soovi järgi jälgida ühiskonna arengut – sellist soovi ei peeta olemuselt halvaks ja inetuks, naiste soove ja ihasid aktsepteeritakse võrdselt meeste omadega.)

2. *Ja ometi on nii palju mõjuvaid põhjusi, miks seda ei tohi juhtuda.* – hermeneutiline kood (mis on piisavalt mõjuv põhjus? Miks seda ei tohi juhtuda?)
3. *Esiteks* – prohereetiline kood (lugeja jaoks tekib loogiline ühendus kahe lause vahel)
4. *on Giovanni minust kümme aastat noorem ja* - seemiline kood (kirjeldab isikut (Giovannit)), kultuurikood (vanuse arvestamine suhte võimalikkuse otsustamisel, kui suur on „sobiv“ vanusevahe?, kas see, kui naine on vanem kui mees on ebsobiv? – see sõltub kultuurist)
5. *– nagu enamik kahekümnendates eluaastates itaalia mehi elab ikka veel ema juures* – kultuurikood (selleks, et tunda „enamikku itaalia meestest“, selleks pole tal vaja isiklikku kogemust, vaid kultuurilist eelarvamust), seemiline kood (kirjeldab itaalia noormeeste kultuuri, mille juurde kuulub ka ema juures elamine), omaette kultuuriline kood on ka see, kuidas saab mõjutada ema juures elamine niivõrd, et sellest saaks põhjus, miks ei võiks tal suhet Giovanniga tekkida. Sümbolne kood ja seemiline kood (ema juures elamise konnotatsiooniks võiks olla nt memmepoeglus, iseseisvuse puudumine, tööpuudumine, hakkamasaamatus jne..)
6. *Juba need seigad muudavad ta minu jaoks täiesti ebasobivaks partneriks,* - prohereetiline kood (kokkuvõttev lause liidab eelmised teemad), hermeneutiline kood (salapärasest võib tekkida küsimus, kes siis on tema ise, kellele sellised mehed ei sobi? - see saab vastuse järgmises lauses), kultuurikood (ebasobivus on põhjendatud kultuurilise koodiga)

7. *kui arvestada, et ma olen töötav ameeriklanna kolmekümne ja neljakümne vahel*, - seemiline kood (kirjeldab tegelast), see koos kolme järgneva koodi(osa)ga moodustavad kultuurikoodi (kirjeldades Ameerika kultuuri (nais)esindajat. Sotsiokultuurilisest koodist kõnelevad viited töötavale naisele (töökäivast naisest saab ilmselt rääkida alles alates 19. sajandi keskpaigast), seemiline kood koos kultuurilisega (30dad-40dad eluaastad on selles kultuuris keskiga). Sümbolne kood (koos järgneva kolme koodiga) (tegemist on mingi stereotüüpilise naise sümboliga, mille juurde sümboolselt peaksime saama liita mingisuguse sobiva mehe, kes noor itaallane kindlasti pole).
8. *mul on seljataga ebaõnnestunud abielu koos laastava, piinavalt veninud lahutusega, millele järgnes peaaegu kohe muserdava südamevaluga lõppenud kirjik armulugu*. – kultuurikood (abiellumise tavad koos lahutamisega (lahutamise võimalikkus), võimalik on abieluväline suhe, veel lisaks otsekohe pärast abielulahutust), prohereetiline kood (liidame loos ajalis-loogiliselt abielu, lahutuse ja uue armusuhte)
9. *Kumuleerunud kaotusevalu on muutnud mind kurvaks ja rabadaks* - seemiline kood (kirjeldab tegelase olekut ja iseloomu), prohereetiline kood (lugeja loob jada abielu, armuloo ja inimese isiksuse muutumise vahel). Väljend inimese rabadaks muutumisest on ka sümbolne, ülekantud tähendus.
10. *ja umbes seitsme tuhande aasta vanuseks*. – kultuuriline kood (tuues sellise võrdluse, kujutab umbes ette, mida tähendaks nii vana olemine, seda väljendit võiks mõnes teises kultuuris pidada viiteks näiteks tarkusele ja elujõule jms, kuid meie mõistes on see vana ja väsinud), sümbolne kood (sümboliseerib midagi jõuetut, kulunut), seemiline (see väljend iseloomustab tegelast, ta räägib iseendast)
11. *Kas või juba põhimõtte pärast oleks vale määrida see katkine mina kaela* - prohereetiline kood (järgnevuse ja kokkuvõtte kood), kultuuriline kood (on võimalik midagi põhimõtte pärast endale keelata, põhimõtted ja prioriteedid), „kaela määrima“ on sümbolne kood (sümboolselt mõeldakse selle all enda halva edasi kandmist teisele). Katkine mina selles on seemiline kood (kirjeldab tegelast), kultuuriline ja sümbolne kood (väljend: inimene võib olla „katki“, millega kaasnevad katkiolemisele iseloomulikud omadused).

12. *sulnile rikkumata Giovannile.* – seemiline (kirjeldab tegelast), rikkumatuse omadus on kultuuriline kood (et inimene saab olla rikutud ja rikkumata, keda peetakse rikkumata inimeseks?)
13. *Rääkimata sellest, et* – prohereetiline kood (tegemist on jätkava vahelüliga, liites lugeja jaoks eelneva ja järgmise lause), kultuuriline kood (väljend „rääkimata“, aga siiski räägitakse, on viide ütlusviisile).
14. *ma olen lõpuks jõudnud ikka, kus naine juba oskab seada kahtluse alla, kas ikka on tark tegu* - kultuuriline kood (kahtlemata kultuurilise taustaga on arusaam, et on olemas mingi iga, kus midagi tehakse või peaks tegema), kultuurilisele koodile viitab ka see, et 30date eluaastatega (aga seejuures mitte varasema vanusega) seostatakse elutarkust ja mõistlike tegude äratundmist, seemiline/kronoloogiline kood (viitab mingile ajalisele momendile, kuid samas inimesele ja tema omadustele).
15. *noore ja ilusa sõstrasilmse kallima* – seemiline (kirjeldab tegelast), kultuuriline (kultuuriline taust mängib rolli mõistmaks, mis on noor olemine kõneleja jaoks – nt selles kultuuris on 20dad veel noor; samas ka väga ambivalentne mõiste ilu - mis on ilus teatavas kultuuris?), sümboolne kood (mida tähendab sõstrasilmsus? – võib seostuda ju mõnele ka punase sõstraga, ümmarguse marjaga jne).
16. *kaotusest üle saada sellega, et kibekiiresti* – kultuuriline (teadmine, et kaotusest võib üle saada, midagi tehes (ülesaamine ei tule ajaga ise, vaid selleks tuleb ise tegutseda), et kaotusest on üldse üle saada võimalik ja veel, et kiiresti), kronoloogiline kood (viitab mingile aja kulgemisele – mis on kibekiire ajaühik – paar päeva, nädal, kuu vms?).
17. *mõni teine samasugune* – kultuuriline kood (mille järgi arvestatakse, et kaks inimest võivad olla „samasugused“), seemiline kood (kirjeldab nii Giovannit kui ka Lizi, kes sarnastab inimesi välimuse põhjal)
18. *oma voodisse kutsuda.* – kultuuriline kood (komme üldse kedagi enda voodisse kutsuda, naise võimalus seda teha (pole tabu ja häbiasi)), sümboolne kood (voodisse kutsumise all mõeldakse üldjuhul seksuaalvahekorda), seemiline kood (noore mehe voodissekutsumine (koos 12. -17. pt) kirjeldab Lizi: mis tähendab tegelase arvates kõlblust, mida kõlbab ja mida mitte). Need punktid

on vaadeldavad ka kultuurilise koodina (tabud on alati kehtivad vaid kindlas kultuurikontekstis)

19. *Seepärast olengi ma juba mitu kuud päris üksi.* – sümboolne kood (üksiolemine sümboliseerib ilma partnerita olemist, mitte reaalselt üksindust), kultuurikood („juba mitu kuud“ märgib seda, et pärast lahutust ja järgmise suhte lagunemist on paar kuud palju aega üksi olemist)
20. *Enamgi veel* – prohereetiline kood (seostav lüli, rõhutab suhet mitme lause vahel)
21. *sellepärast ma olengi otsustanud veeta kogu selle aasta tsölibaadis.* – prohereetiline (loogilise jada koostamine: arvestades eelnenud põhjendusi, järgneb „loogiline“ tagajärg – mingi otsus), kultuuriline kood (mida tähistab tsölibaat? – 2006. aasta ÕS-i järgi tähendab „tsölibaat“ (relig.) abielutust, vaimulike abielukeeldu⁶, arvatavasti selle raamatu tegelane pole vaimulik, vaid on mõeldud igasuguste suhete loomise isiklikku põhimõttelist keeldu)
22. *Mille peale terane lugeja võiks muidugi küsida:* - seemiline kood (järgmine lause iseloomustab terast lugejat), kultuurikood (kirjandusteoses lugeja poole pöördumine pole iseeseestmõistetav, vaid seotud mingi stiiliga), prohereetiline kood (lugeja jaoks muutub jadaks eelmine lause ja see, kui põhjuslikult seostatud)
23. *„Miks sa siis ometi Itaaliasse tulid?“* - kultuuriline kood (itaalia kultuuriga seostuvad konnotatsioonid), retooriline-kultuuriline kood (kui juba Itaaliasse tulemine, et elada tsölibaadis, ise peaks lugeja jaoks tunduma ebanormaalne, justkui itaaliasse ei tuldaks kunagi üksinduses elama, peegeldub selles kultuuritaust), sümboolne kood (Itaalia sõna seega hakkab sümboliseerima igasugust nautlemist jms), hermeneutiline kood (esitatud on küsimus ja lugeja ootab vastust - vastus saabub alles teistes peatükkides), kultuuriline kood (selles otsekõne lauses sisaldub ka sinatav pöördumisvorm, see on kultuuriline (tähele tuleb panna, et tegemist on tõlkega!))
24. *Ja mina ei oskaks midagi targemat vastata,* - kultuuriline kood (kindlasti võib see olla punnitatud järeldus, kuid kultuurispetsiifiline sõnakõlks sisaldab ka kultuurilist momenti – mis on targem? Mis on rumalam vastus?), prohereetiline kood (sisaldab loo järjestamiseks vajalikku koodi)

25. *eriti veel* – prohereetiline kood (ühe lisaargumendi liitmiseks loogiliseks jadaks)
26. *üle laua kaunist Giovanni silmitsedes, kui et:* - prohereetiline kood (lugeja jaoks on loogiline, et küsimusele järgneb vastus, ja see vastus liidab ka olukorda loogiliselt Giovanni tegelase), kultuuriline kood (sisaldab terminit „kaunis“, mis on kaunis?)
27. „*Hea küsimus.*“ – retooriline kood (ilmselt pole eesmärgiks tegelikult kiita küsimust, vaid eelkõige viitab see sellele, et ei osata tegelikult vastata, samas retooriliselt viitab see nõustumisele eelnevatele konnotatsioonidele (Itaaliast kui tegelikult naudingutemaast), kultuuriline kood (on kultuurispetsiifiline vastata sellisel moel)
28. *Giovanni on minu „tandemõppe partner“*.- kultuuriline kood (mis on tandemõpe? – kahepoolne õppimine-õpetamine, ilmselt see ei ole igas kultuuris normaalne õppeviis)
29. *Kõlab kahemõtteliselt*, - prohereetiline kood (lugejat suunatakse järeldama kahemõtteliselt, suunatakse ennatlikult ära arvama, mis on see „teine“ viis mõelda), kultuuriline kood (kahemõttelisus võib viidata millelegi siivutule ja see on kultuuriline eripära), hermeneutiline kood (küsitav on, kas meie „teine mõte“ on tõene ja vastusega ei viivitata, see saabub järgmises lauses), seemiline kood (viitamine kahemõttelisusele näitab, et tegelane ise mõtleb üsna siivutult)
30. *kuid ei ole seda kahjuks üldse mitte. Tandem-vahetus ei tähenda muud, kui keeleõpet:* – seemiline kood (kahjutunne, et asjad polegi siivutud, on taas informatsioon tegelase kohta), hermeneutiline kood (osa eelnevast punktist – vastusena), kultuuriline kood (tandem-vahetuse keeleõpe on kultuurispetsiifiline õppevorm)
31. *me kohtume paaril õhtul nädalas siin Roomas selleks, et võimaldada teineteisele vastastikust keelepraktikat. Kõigepealt vestleme itaalia keeles ja Giovanni on minuga kannatlik; seejärel vestleme inglise keeles ja mina olen omakorda temaga kannatlik.* – prohereetiline kood (korduva tegevuse kood, lihtsalt tegevusi seletav kood), seemiline kood (need laused sisaldavad informatsiooni tegelaste iseloomust (kannatlikkus), samas see võib olla tehisk

- sellises olukorras on kannatlikkus võib-olla õppe kohustuslik osa, kuna õpe ei toimiks kannatlikkuseta)
32. *Leidsin Giovanni paar nädalat pärast Rooma saabumist tänu Piazza Barbarini äärsele suurele Interneti-kohvikule, - prohereetiline (tegevus ja omavahel seotud järjestikused üritused), kultuuriline kood (internetikohvik on loomulik ja tavaline nähtus, see on seotud internetikultuuriga)*
33. *mille vastas asub purskkaev seksika meessoost vetevaimuga, kes puhub seal oma suurt spiraalset merikarpi. – seemiline kood (atmosfääriline kirjeldus), seemiline kood (Liz märkab, et purskkaev on seksikas - see, mida keegi tähele paneb, räägib ka selle tegelase enda kohta)*
34. *Ta (Giovanni, mitte vetevaim) oli kinnitanud kuulutustahvlile sellise teate: - prohereetiline kood (kuidas leidis Liz Giovanni, on loogiliselt seotud sündmused), kultuuriline kood (kuulutuskultuur),*
35. *itaalia keelt emakeelena kõneleja otsib inglise keelt emakeelena kõnelejat kõneoskuse täiendamiseks. – kultuuriline kood (teate sisu ja vorm on kuluurist sõltuvad)*
36. *Giovanni kuulutuse kõrval rippus teine täpselt samasugune, isegi kirjatüüp oli sama, sõnastusest rääkimata. Ainult kontaktandmetes oli väike erinevus. Kui ühe lõpust võis leida Giovanni netiaadressi, siis teine palus võtta ühendust Darioga. Kuid isegi kodune telefoninumber oli neil sama. – prohereetiline kood (kuidas Liz sai tuttavaks ka Giovanni vennaga, on nüüd lugejale loogiliselt tuletatav), kultuuriline kood (ka see lausetekogum räägib kuulutuste kultuuri sisulisest ja vormilisest küljest, mis antud kultuuris tundub loomulik)*
37. *Naiselik vaist – kultuuriline kood (naiseliku vaistu olemasolu tunnistamine, ja see, mida selle all mõeldakse, on vaid teatud kultuuris mõistetav), seemiline kood (kirjeldab Lizi naisena, kellel on vaist (mis ilmselt ei peta))*
38. *pani mind mõlemale samaaegset itaaliakeelset meili saatma: „Te olete vist vennad?“ – seemiline kood (jällegi on ühendatud selle koodi poolt mitu sündmust), kultuuriline kood (meilikultuur, kirjadele vastamine ja kirjade vorm)*
39. *Giovanni oli see, kes kirjutas mulle väga provocativo vastuse: - prohereetiline kood (põhjus-tagajärg seosed: kirjutamine, vastamine, need on lugeja ette toodud ja mõistetavalt järjestatud), kultuuriline kood („provocativo“ on*

itaaliakeelne sõna (itaalia kultuur), mis piisavalt sarnaneb nii inglisekeelse sõnaga „*provocative*“ kui tõlkes eesti keeles „provokatiivne“, nii et teksti sisestati see sõna teadmisega, et lugejale on sõna mõistetav ja tekitab õigeid seoseid), seemiline kood (provokatiivne vastus on sündmus, mis kirjeldab Giovannit)

40. „*Veel parem. Kaksikud!*“ – kultuuriline kood (mis selles paremat on? – mõistetav ainult kultuurikontekstis), seemiline kood (see lause pakub lugejale eksplitsiitset informatsiooni tegelase kohta (ta on kaksik) ja ka implitsiitset infot (retooriline lause „veel parem“))
41. *Tõepoolest – veel parem.* – hermeneutiline kood (see, mis selles veel paremat on, võib vastuse saada järgmisest lausest)
42. *Giovanni ja Dario osutusid pikkadeks, tõmmudeks ja ilusateks kahekümne viie aastateks identseteks kaksikuteks, kelle suured pruunid Itaalia silmad on just nii põhjatud,* - seemiline kood (iseloomustab vendi, seletab ka seda, mida peab Liz ilusaks, see mida ta inimeste puhul märkab on jälle kõnekas fakt selle tegelase enda kohta), kultuuriline-seemiline kood (Itaalia silmad); kultuuriline kood (mida tähendab ilu, on siin midagi iseenesestmõistetavat, kuid siiski spetsiifiline kultuurile)
43. *et mul on kalduvus sellistesse uppuda.* – seemiline kood (info Lizi kohta: talle meeldivad eelpool nimetatud füüsilised faktorid, ja ta on kergestiarmuv), sümboolne kood (silmaadesse uppumine on sümboolne väljend armumise kohta)
44. *Poistega isiklikult kohtunud, hakkasin kaaluma, kas ma mitte ei peaks oma aastast tsõlibaadilubadust pisut kohandama. Näiteks nii: ma elan terve aasta tsõlibaadis, välja arvatud armuafäär piltilusate kahekümne viie aastaste Itaalia kaksikvendadega.* – prohereetiline kood (kohtumise tagajärjeks võib lugeja loogiliselt pidada Lizi põhimõtete vankumalöömist), seemiline kood (arutus annab lugejale aimu tegelase põhimõttekindluse kohta, ja tema mõnevõrra siivutumad ideed on samuti kõnekad)
45. *Mille peale mulle vägisi meenus taimetoitlasest sõbratar, kes teeb erandi ainult peekonile, aga ikkagi...* – prohereetiline (lugejale tuleb ette loomuliku jadana mingi sündmuse võime inimesele mingeid mõtteid pähe tuua, see mõte

- seostatakse lugeja poolt Lizi mõtetega tsölibaadi-reeglit kohandada), retooriline kood (on retooriline, mida taolise näite toomine tegelikult selgitas)
46. *Mõttes alustasin juba lugu Penthouse'is avaldamiseks: „Rooma kohviku küünlavalguse värelevate varjude keskel olu võimatu aru saada, kumma käed silita...“* – kultuuriline kood (on väga kultuurispetsiifiline teadmine, mis on *Penthouse*, kuidas seda kasutatakse, milliseid asju avaldatakse, mis sisu ja vormiga), seemiline kood (mõte avaldada just sellist teksti on informatsioon Lizi loomuse kohta)
47. *Aga ei. Ei ja veel kord ei. Ma katkestasin oma fantaasialennu poole sõna pealt. Praegu polnud õige hetk otsida armuseiklusi ja sellega* – prohereetiline kood (tegevustiku järgnevus, põhjuslikkus, mingi tegevuse katkestamine), seemiline kood (lugeja võib järeldusi teha Lizi loomuse kohta: unistamine ja nõrkused mõtetes, kuid põhimõttekindlus tegudes), kultuuriline kood (millal peetakse midagi ajastuslikult õigeks ja millal valeks, sõltub kultuurikontekstist)
48. *(nii nagu päevale järgneb öö)* – kultuuriline-teaduslik kood (sellest lõigust ilmneb teaduslik teadmine päeva-öö järgnevusest), prohereetiline kood (taoline näide on loogilise jada olemasolu rõhutamiseks), sümboolne kood (see näide tähendab teisisõnu: väga kindel, loomulik ja loogiline tagajärg)
49. *põhjustada täiendavat segadust mu niigi sõlme läinud elus.* – seemiline kood (see annab informatsiooni Lizi olekust ja suhtumisest sellesse kujuteldavasse suhtesse – tema arvates on segadus väga tõenäoline tagajärg)
50. *See, mida ma praegu vajasin, oli hingekosutus ja rahu, mida võib pakkuda ainult üksindus.* – kultuuriline ja seemiline kood (arusaam, et hingekosutus ja rahu tulevad üksindusest, on kas inimese enda isiklik arusaam või kultuuriliselt juurutatud)
51. *Igatahes on* – prohereetiline kood (järjestab eelneva ja järgneva lause)
52. *nüüdseks, novembri keskpaigaks,* - kronoloogiline-atmosfääriline kood (annab meile teada sündmuste toimumise ajalise hetke ja aitab mõista atmosfääri)
53. *minust ja ujedast õpihimulisest Giovannist saanud päris head semud.* – prohereetiline kood (tegevustik, mis on loogiliselt tuletatav), seemiline kood (kirjeldab Giovannit)

54. *Mis puutub Dariosse, siis tegin ma selle palju lõbujanulisema kaksiku tuttavaks oma armsa väikese Rootsi sõbranna Sofiega* – prohereetiline kood (tegevustik, mis on ise millegi tagajärg, ning põhjustab midagi), seemiline kood (kirjeldab tegelasi)
55. *kuidas nemad oma Rooma õhtuid sisustavad – see on hoopis teistmoodi tandemõpe.* – retooriline kood (selles lauses on retooriliselt viidatud ülal mainitud kahemõttelisusele)
56. *Meie Giovanniga ainult räägime. Kui täpsem olla, siis sööme ja räägime.* – prohereetiline (tegevustik), hermeneutiline kood (veidi selgitab, miks on raamatu pealkirjas mainitud söömist)
57. *Oleme söönud ja rääkinud juba mitu meeldivat nädalat, jagades pitsat ja malbeid grammatikavigade parandusi, ja tänane pole selles suhtes mingi erand. Sulnis õhtu uute idiomaatiliste väljendite ja värsket mozzarella'ga* – prohereetiline kood (tegevustiku kirjeldamine jätkub, kuid selles on kirjeldatud ka varasemaid tegevusi), kultuuriline kood (saame aru, mida tähendab see itaaliakeelne sõna, kui oleme tuttavad kultuurikontekstiga)
58. *Ja nüüd, sumedal kesköötnnil,* - kronoloogiline-seemiline kood (annab meile aimu tegevustiku toimumise ajast ja samas atmosfäärist)
59. *saadab Giovanni mind koju* – kultuuriline kood (daami kojusaatmise tava on kultuurispetsiifiline), prohereetiline kood (saame aru, et söömisele järgneb kojusaatmine)
60. *läbi nende kitsaste Rooma kõrvaltänavate, mis nii loomulikuna põimuvad antiiksete hoonetega, nagu soised jõesopid piiravad küpressisalusid.* – seemiline kood (kirjeldab olustikku, atmosfääri), kultuuriline kood (antiiksed hooned, kitsad kõrvaltänavad on Rooma arhitektuurile omased), kultuuriline-seemiline kood (võrdlus küpressisaludega näitab Lizi teadmisi, samas see võrdlus on omane tema isikule)
61. *Juba seisamegi minu maja ukse ees. Vaatame teineteisele otsa. Giovanni embab mind hellalt. Mulle tundub,* - prohereetiline kood (lugu jätkub loogilise jadana), kultuuriline kood (kombeks on saata ukseni ja emmata mingis kultuurikontekstis)
62. *et kui ma jääksin Itaaliasse veel kolmeks aastaks, siis ta võib-olla jõuaks niikaugele, et mind suudelda.* – retooriline kood (see lause ilmestab suhte

sündmustikku: aeglane kulg, kuid sihiga suudluse poole), seemiline kood (see iseloomustab suhet, samas ka sellised mõtted on Lizile omased)

63. *Teisest küljest – miks ei võiks ta seda teha juba täna, kohe praegu, mil me seisame minu ukse juures...* - prohereetiline kood (seostub peatüki alguses mainitud sooviga, et Giovanni teda suudleks, mis järjestab lugeja jaoks loo sündmustiku, samas paneb punkti hermeneutilise koodi esitatud küsimusele: miks Liz tahab, et Giovanni teda suudleks? – mis esitati peatüki alguses), seemiline kood (Lizi iseloomustab selle koodi kaudu kannatamatus, igatsus)
64. *Veel on see võimalik...Selles mõttes, et – me ju seisame kuuvalgel, ahvatlev võimalus, et see juhtuks just praegu...* – seemiline kood (kirjeldab õhustikku), kultuuriline kood (võimalus tundub ahvatlev kuna on sarnane ameerikalikele romantikafilmele, kus sellises olukorras oleks „loomulik“, et taolised asjad juhtuks)
65. *Et ta kummarduks alla... ja siis... ja siis...* – prohereetiline kood (tegevustik), hermeneutiline kood (kas see juhtub?)
66. *Aga võta näpust.* – hermeneutilise koodi vastus - ei juhtunud, kultuuriline kood (selline väljend on arusaadav meie kultuurikontekstis), sümbolne kood (ülekantud tähendus, mis väljendab pettumust)
67. *Giovanni tõmbub juba eemale.* – prohereetiline kood (sündmustiku kirjeldus)
68. *„Head ööd, mu kallid Liz,“ ütles ta. „Buona notte, caro mio,“ vastas mina.* – kultuuriline kood (Giovanni kutsub Elizabethi hüüdnimega, see võib viidata nende piisavalt lähedasele suhtele, teatavad ütlused sellises olukorras on kultuurile omased), seemiline kood (Giovanni käitumine on mehe kohta informatiivne nt et ta on viisakas, võib-olla ka uje vms)
69. *Ma tõusen treppidest oma neljanda korruse korterisse, täiesti üksi. Ma sisenen oma imepisikesse ateljeekorterisse, päris üksi. Ma sulen enda järel ukse. Veel üks üksildane Rooma öö. Veel üks pika unega öö, mil ma jagan voodit ainult oma itaalia keele õpikute ja sõnastikega. Ma olen üksi, päris üksi, päris täiesti üksi.* – prohereetiline kood (kirjeldab sündmustikkus, kuid sõnastus ei viita neutraalselt lihtsalt toimuvale, vaid selles on rõhutatud üksildustunne, igatsus (nt „täiesti üksi“, „päris üksi“, „üksildane“, „jagan voodit ainult oma itaalia keele õpikute ja sõnastikega“, „olen üksi, päris üksi, päris täiesti üksi),

seemiline kood (info üksildase õhkkonna kohta, samas info ka Lizi kohta, kes kahetseb voodi jagamisest ainult õpikutega...)

70. *Seda tõdemust kõigi meeltega vastu võttes pillan ma käest oma koti, -* prohereetiline kood (tegevus – kahetsuse tunnetamine toob kaasa koti mahapillamise)
71. *langen põlvili ja surun lauba põrandale. Et tänada kirglikus palves kogu maailmaruumi.* – seemiline kood ja kultuuriline kood (see käitumine on mõnes kontekstis kindlasti kummaline, mõnes normaalne - räägib kõnekalt peategelase olemusest, samas ka kultuurikontekstist), hermeneutiline kood (miks ta just nii teeb? - vastus saabub edasi lugedes)
72. *Esmalt inglise keeles.* – seemiline kood (emakeeles, mis on talle esmatähtis)
73. *Siis itaalia keeles.* – seemiline kood (järelkult peab itaaliakeelt piisavalt oluliseks, et selles keeles jumalaid tänada)
74. *Ja siis – kindel, mis kindel – ka sanskriti keeles.* – kultuuriline ja hermeneutiline kood (miks ta seda selles keeles teeb? kuidas ta seda keelt oskab (see pole kõige harilikum õpitav keel Ameerikas)? miks see nii „kindel mis kindel“ on? – vastused saavad edasi lugemisel), sümbolne kood (72.-74. pt-d sümboliseerivad naise prioriteete – emamaa, seejärel tuleb see riik, kus ta viibib, ja siis see, mis keeles tema arvates kindlasti palvetama peab), prohereetiline kood (kolm viimast punkti on selgelt ajalisel järjestatud viitavate sõnadega „*esma*lt“, „*siis*“, „*ja siis*“)

Tegemist oli küll mitteteadusliku analüüsiga, kuna „õigeid“ järedusi ja vastuseid ei olegi, neid koodivariandi valikuid põhjendas vaid põhiliselt minu eksplitseeritud tunne. Kuid sellegipoolest oli väga huvitav ja arendav analüüsi enda protsess: püüda eemalt, „skeptiliselt“ vaadata iga tekstiosa ja leida nõnda palju tähendusi väga lühikesest tekstijupist.

Eelpool on välja toodud vaid need tähendused, mida mina suutsin sellest tükist välja lugeda, kuid kindlasti on veel vähemalt kaks korda nii palju neid tähendusi, mida ma ei märganudki. Teksti tähenduspaljusus ja pidevad viited lugeja enda teadmistele tagavad minu arvates igal korduslugemisel uue kogemuse ja uued viited – uue viisi „lugeda“.

Selle analüüsi puhul püüdsin muuhulgas ka näidata, et ühesainsas tekstiosakeses võib näha mitmeid koode.

Minu arvates tegelikult hermeneutilisi küsimusi esitame peaaegu igat lauset lugedes, kuna järgneva lause info on meile veel tundmatu ja enne selle paljastust oleme pidevalt teadmatuses. Kultuuriline ja igasuguste teadmiste taust on kõikidesse lausetesse sisse põimitud – kuna igasugune väitmine viitab mingile kultuurikontekstile (jagatud teadmisele), kas või kirjastiil ise on juba kultuuriline fenomen. Kui tegelase tasandile minna, siis seemiline kood sisaldub kõigis tema tegudes ja mõtetes, kuna kõik, mida ta teeb, on osake tema maailmast ja karakteriloomes tähelepanuväärne.

Kasutatud allikad:

1. Gilbert, Elizabeth 2010, Söö, palveta, armasta. Tallinn: Varrak
2. Neiman, Kersti 1997. Roland Barthes - Strukturalist, semiootik, kriitik, kirjanik: tema koht kaasaja mõtlemises, müüditooria, võimalikud analoogiad Eestis. Online. Saadaval <http://sinine.ehi.ee/ehi/oppetool/lopetajad/kneiman/>, 2011, jaanuar 17.
3. Silvi Salupere loengumaterjalid Roland Barthes'ist: Online. Saadaval <http://lepo.it.da.ut.ee/~silvi11/greimas/Roland%20Barthes.htm>, 2011, jaanuar 17.
4. Geertz, Clifford 2007, Tihe kirjeldus: tõlgendava kultuuriteooria poole. *Vikerkaar*, 2007, nr. 4/5, lk 78-110
5. *Behind the name* – eesnimedete etümoloogia ja ajalugu. Online. Saadaval <http://www.behindthename.com/>, 2011, jaanuar 17.
6. Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006, Keeleveeb. Online. Saadaval <http://www.keeleveeb.ee/>, 2011, jaanuar 17.